

„A VILÁG KULCSA” CIMŰ NÉMET KÖNYVTÁRI FILM

JANSEN, Carl: Wie "Der Schlüssel zur Welt" geschmiedet wurde. = Bücherei u. Bildung. 14. Jg. 1962. 8/9.no. 387-390. p.

Hogyan kovacsolódott ki "A világ kulcsa" [c. film] terve. (9.8)

Közművelődési könyvtárat bemutató propagatív filmek gondolata kb. 10 éve vetődött fel először a Német Szövetségi Köztársaságban, ameri-

kai, svéd, angol és francia példák ösztönző hatására. A német Közművelődési Könyvtáros Egyesületben három tagu filmbizottság alakult a szakmai tanácsadás ellátására. Hosszu időt vett igénybe a film finanszírozásának előkészítése. Egyes tartományok, városok, a Könyvtárellátó (EKZ) s a filmet készítő UFA támogatásának megnyerésével sikerült biztosítani az előírányzott 49 750 DM-et. Nem kisebb nehézséggel járt a film expozéjának a filmszerűség szempontjából való új és új átdolgozása.

Minden dokumentum-filmnél fennáll a túlzott tanító célzat veszélye, ezért a rendező, H.J. Wolff, a filmet művészileg fellazította, megnyerve Salmy Molcho híres pantomim játékos közreműködését az első rész, a közművelődési könyvtár sokoldalú lelki-szellemi hatását megjelenítő pantomimben. A második rész, amely nem annyira a szép német könyvtárakat, mint inkább a közművelődési könyvtár funkcióit mutatja, Hamburgban, Essenben, Dortmundban készült.

Mivel az egész film forgatási ideje mindössze 11 perc, kívánatos lenne további filmekben mutatni be a közművelődési könyvtár egyes munkafolyamatait (pl. a könyv kiválasztását), vagy speciális típusait (zenei könyvtár, ifjúsági könyvtár, vakok könyvtára stb.).

Ennek az első kísérletnek a tanulságai:

Filmtechnikai okokból nem minden könyvtár s annak nem minden része és nem minden könyv alkalmas filmfelvételre. A felvételek előkészítése, forgatása speciális felkészülést (világítás stb.) és hosszú időt vesz igénybe. Ezalatt az idő alatt a könyvtár a közönség számára lényegében használhatatlan.

A forgatásnál a felelős könyvtárosoknak teljes munkaidőben, esetleg azon túl is a filmesek rendelkezésére kell állnia.

A leggondosabb pénzügyi előkészítés mellett is mindig merülnek fel előre nem látott kiadások.

Meggondolandó, hogy a bemutatott könyvtári munkafolyamatok és berendezések megfelelnek-e a legújabb szakmai követelményeknek.

Az első német könyvtári film 315 m hosszú, forgatási ideje 11 perc. A filmszínházak kísérőműsorában előadott normál változat mellett 16 mm-es keskenyfilm másolatok is készültek, amelyeket a könyvtárak a Közművelődési Könyvtáros Egyesülettől vehetnek kölcsön. Jó szolgálatot tehet a film levetítése könyvtáros konferenciákon, pedagógusok, politikusok előtt. Növelheti a film propagandahatását, ha a moziban a helyi közművelődési könyvtárat bemutató diafilmet vetítenek vele egy műsorban. (MÁ)

"A TUDOMÁNYOS TÁJÉKOZTATÁS ANYAGA A KUTATÁS EGYIK FŐ TERMÉKE"

AZ USA-BAN A KUTATÁSI JELENTÉSEK KÖZZÉTÉTELÉÉRT
A FOLYÓIRATOK DIJÁT SZEDNEK

Page charge policy gives rise to questions, clarifications. = Scientific Information Notes. 3. vol. 1962. 1. no. 4-5. p.

A folyóiratokban közzétett kutatási jelentések oldalankénti közlési díja kérdések felvetésére, magyarázatok adására adott alkalmat [USA].

(14.4)

őszen olyan határozatot hozott, hogy a tudományos folyóiratok a kutatási jelentéseket, beszámolókat csak az illető kutatás költségvetésének terhére eszközlendő közlési idj ellenében tehetik közzé. Az oldalanként fizetendő díj indoklásául a kibocsátó közlemény (megjelent a Scientific Information Notes, 3.vol. 1961. 5.no. 1.p.) mindössze annyit tartalmazott, hogy "a kutatás eredményeinek terjesztése a kutatás folyamatának szerves tartozéka."

A hír vétele után a kérdések áradatával özönlötték el a természettudományos kutatások jó részét támogató National Science Foundation vezetőségét. A helyzet tisztázása és a kedélyek lecsillapítása végett a Foundation hivatalos lapja, a Scientific Information Notes 4.vol. 1962. 1. számában (4-5.p.) összefoglalja a beérkezett kérdéseket és a reájuk adott feleleteket. Ezeket - a lényegre szorítkozva - az alábbiakban tesszük közzé.

Kérdés: Mit kell "oldalankénti közlési díj"-on érteni a természettudományos és műszaki folyóiratok esetében?

Felelet: A folyóirat kiadóhivatala által megállapított oldalankénti ... dollár díjat, amivel a jelentés szerzőjének munkaadóját megterhelik.

Kérdés: Mivel indokolható meg röviden az ilyen közlési díj kivetése?

Felelet: A tudományos tájékoztatás anyaga a kutatás egyik fő terméke. Helyénvaló tehát, hogy a kutatást finanszírozó alap egyúttal a közzététel terhet is viselje. Teheti ezt annál is inkább, mivel az Amerikai Egyesült Államokban a kutatásokra fordított pénzösszeg minden hét évben megduplázódik, s az 1961. költségvetési évben már 14 billió dollár körül mozgott. A nem haszonra dolgozó természettudományos és műszaki folyóiratok viszont az előfizetési díjakra és fenntartó társulatokra támaszkodva, nem képesek az egyre növekvő mennyiségű cikkek közlési költségeit viselni.

Kérdés: Milyen keretek között mozog a közlési díj?

Felelet: Olyan keretek között, hogy a kiadvány közzétételi költségeinek egy részét fedezze. Ez idő szerint 4-40 dollár oldalanként; az átlag kb. 20 dollárt tesz ki.

Kérdés: Új dolog az oldalankénti közlési díj?

Felelet: Nem. Az amerikai fizikai folyóiratoknál már több, mint 25 éves gyakorlat. Az utóbbi években pedig egyre több más folyóirat is alkalmazta.

Kérdés: Milyen fajta tudományos folyóiratoknál található meg?

Felelet: Mindazoknál, amelyek eredeti tudományos kutató anyagot közölnek. Jelenleg szinte kivétel nélkül olyan folyóiratokról van szó, amelyek nem haszonra dolgozó (nonprofit) folyóiratok.

Kérdés: Kit terhel az oldalankénti közlési díj fizetése?

Felelet: Azt a kutató intézményt, amelynek a kiadvány szerzője alkalmazottja.

Kérdés: Az oldalankénti közlési díj kifizetése egyúttal az illető kézirat közlésének biztosítását is jelenti?

Felelet: Egyáltalában nem. A szerkesztő megítélésén, elbírálásán múlik, alkalmasnak ítélik-e az illető cikket az illető folyóiratban való megjelentetés céljára.

Kérdés: Mi az eddig szerzett tapasztalat?

Felelet: A legtöbb tapasztalattal rendelkező fizikai folyóiratok szerint a kutatást finanszírozó intézmények túlnyomó többsége természetesen találja a kutatás eredményei közzétételének kötelezettségét.

Kérdés: Tulajdonképpen mit jelent a Federal Council for Science and Technology ezzel kapcsolatban való állásfoglalása?

Felelet: Azt, hogy helyesli az oldalankénti közlési díj elvét, helyesli, ha

a szövetségi kutató alapok ezt a terhet vállalják, azzal a feltétellel, hogy:

- 1/ államilag támogatott kutatás jelentéséről van szó,
- 2/ a közlő folyóirat nem haszonra dolgozó folyóirat,
- 3/ az illető folyóirat minden ilyen jellegű közlemény után közlési díjat vet

ki és

4/ a díj lefizetése magában véve nem automatikus biztosítéka a közlésnek.

Kérdés: A kormányintézmények közvetlenül a folyóiratoknak fogják a közlési díjat kifizetni?

Felelet: Csak abban az esetben, ha a cikk szerzője szövetségi alkalmazott. Ha azonban a szerző kormánysegélyben részesített, vagy a kormánnyal szerződéses viszonyban álló intézmény alkalmazottjaként vett részt az illető kutatásban, a fizetési kötelezettség az illető intézményt terheli.

Kérdés: Új dolog az állami hivatalok részéről ennek a kötelezettségnek vállalása?

Felelet: Nem. Több éves, egyre szélesebb körű gyakorlat.

Kérdés: Mi a szerepe a National Science Foundation-nak a Federal Council for Science and Technology által tett nyilatkozatban?

Felelet: Az, hogy - a tudományos tájékoztatási anyag terjesztésére irányuló nemzeti erőfeszítések összehangolása érdekében - tőle indul ki az ilyen irányú kezdeményezés.

ÖT ÉVE TANITJÁK A ZSURNALISZTIKÁT A STRASBOURGI NEMZETKÖZI KÖZPONTBAN

Cinq années d'enseignement du
journalisme au Centre international. =
Chronique de l'Unesco. 8. vol. 1962.2.
no. 74-75. p.

Öt éve tanítják a zsurnalisztikát a
strassburgi Nemzetközi Központban.

(13.82)

A Zsurnalisztika Felsőoktatásának
Nemzetközi Központja, amelyet
1957 októberében hívtak létre Stras-
bourgban, az Unesco égisze alatt,
mult év decemberében ünnepelte

fennállásának öt éves évfordulóját. A Központ a strasbourgi egyetem kebelén
belül működő autonóm intézmény. Igazgatótanácsában a tájékoztatás tíz francia
szakembere, tíz francia egyetemi szakember és a következő államokból való tíz-
zenhat tag foglal helyet: Anglia, Belgium, Csehszlovákia, Elefántcsontpart, Hol-

landia, Jugoszlávia, Lengyelország, Németország, Olaszország, Svájc, Szovjetunió, Törökország, Tunisz, USA.

A központ eddig öt nemzetközi ülészakot (tanfolyamot) szervezett, 49 országból összesen 139 zszurnalisztika-professzor és hivatásos ujságíró részvételével. Ezeknek az ülészakoknak hármias célja van:

- a/ elősegíteni az ujságírók és a zszurnalisztika professzorainak találkozá-
sát;
- b/ elősegíteni a kollektív tájékoztatás különböző eszközeinek szintétikus
tanulmányozását;
- c/ átfogó képet adni a zszurnalisztika tanításával kapcsolatban felvetődő
problémákról.

Az ülészakon felvetődő témák közt ilyenek szoktak szerepelni: a tájé-
koztatás szerepe szerte a világon; a tájékoztatás szabadságáról való különféle
elgondolások; összehasonlító tanulmány a zszurnalisztika tanításának különböző
módszereiről; a tájékoztatás problémái a fiatal országokban; a tájékoztatás szo-
ciológiája; a szakmai szervezetek és az ujságírók továbbképzése; a közvéle-
mény megismerése.

Az ülészakok hivatalos nyelve az angol és a francia; 4-4 hétig tartá-
nak, mindig ősszel. Az ülészak végén a résztvevők nemzetközi zsűri előtt
tett vizsga után bizonyítványt kapnak. Ezenkívül, aki a bizonyítvány megszerzé-
se után megvédi a tájékoztatás kérdéseiről készített értekezését, diplomát is
kaphat.

Az Unesco, maga a Központ, egyes kormányok és szakmai szervezetek
minden évben néhány ösztöndíjat bocsátanak a zszurnalisztika tanárainak és a
hivatásos ujságíróknak rendelkezésére, hogy részt vehessenek az ülészakon.
Unesco-ösztöndíjjal eddig 38-an vettek részt ezeken az ülészakokon.

A strasbourgi Központ ezenkívül 1960-ben és 1961-ben két, egyenként
5-5 hónapig tartó ülészakot szervezett afrikai ujságírók képzésére.

A Központ két év óta a Centre Universitaire des Hautes Études Euro-
péennes (Európai Főiskolai Tanulmányok Egyetemi Központja) közreműködésé-
vel 4-5 hónapos esti tanfolyamokat is tart a "Tájékoztatási tudományok gyakor-
lati oktatása" címen. Ennek a tanfolyamnak az a célja, hogy a fiatal tanáro-
knak a tájékoztatás fontosabb eszközeiről nyújtson ismereteket.

A Központ L'Enseignement du Journalisme címen kétnyelvű folyóiratot ad
ki; az elhangzott előadásokat pedig kiadványsorozatban publikálja. (MÁ)